

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองชนิดสองกลุ่มแบบสองกลุ่มวัดก่อนและหลัง (two group pretest-posttest design) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพและอาการเจ็บอกในผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายที่เข้ารับการรักษาแผนกผู้ป่วยใน โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2555 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2556 จำนวน 36 ราย ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคัดเลือกกลุ่มควบคุมก่อน เมื่อครบแล้วจึงทำการคัดเลือกกลุ่มทดลอง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 18 ราย และกลุ่มทดลอง 18 ราย ผู้วิจัยควบคุมกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มให้มีลักษณะคล้ายคลึงกันมากที่สุด โดยใช้เทคนิคการจับคู่ (matching technique) ให้แต่ละคู่มีลักษณะใกล้เคียงกันในเรื่องอายุ อายุห่างกันไม่เกิน 5 ปี เพศ และความรุนแรงของอาการเจ็บอกตามเกณฑ์ของสมาคมโรคหัวใจและหลอดเลือดแคนาดา

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการส่งเสริมการจัดการตนเองสำหรับผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากแนวคิดการจัดการตนเองของ เครียร์ (Creer, 2000) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม และทดลองใช้กับผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 ราย เพื่อประเมินความเข้าใจในเนื้อหาและวิธีการก่อนนำไปใช้จริง 2) คู่มือการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคหัวใจขาดเลือดเฉียบพลันของ พิมลรัตน์ พิมพดี (2553) ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับโรคหัวใจ สาเหตุและปัจจัย อาการและอาการแสดง การรักษาการดูแลตนเองเพื่อป้องกันและควบคุมอาการเจ็บอก การออกกำลังกาย การจัดการกับความเครียด คู่มือการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคหัวใจขาดเลือดผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว จึงไม่ได้ทำการทดสอบในการศึกษาครั้งนี้ ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจสร้างโดย อรุณฯ เขียวสะอาด

(2544) ประกอบด้วยการบริโภคอาหาร การออกกำลังกายและการพักผ่อน การจัดการความเครียด การปฏิบัติตัวด้านการรักษาและด้านเพศสัมพันธ์ประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 37 ข้อ เครื่องมือนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .84 และไม่ได้ทำการทดสอบในการศึกษาครั้งนี้ และผู้วิจัยนำเครื่องมือนี้ไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยทดลองกับผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ราย และประเมินซ้ำอีกครั้งในอีก 2 สัปดาห์ แล้วนำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการประเมินครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เท่ากับ .84 และ 3) แบบประเมินสภาวะอาการเจ็บอกสร้างโดยพิมลรัตน์ พิมพดี (2553) โดยประเมินครอบคลุม ความถี่ (frequency) ระดับความรุนแรง (intensity) ระยะเวลา (duration) และการใช้ยาในเตรทเครื่องมือนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วได้ดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .88 และไม่ได้ทำการทดสอบในการศึกษาครั้งนี้ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เนื่องจากแบบประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินการรับรู้ของแต่ละบุคคล ข้อคำถามเป็นนามธรรม และจำนวนข้อคำถามมีน้อย จึงไม่สามารถหาความเชื่อมั่นแบบทดสอบซ้ำหรือความสอดคล้องภายในของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กลุ่มทดลองได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเอง โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 8 ครั้ง 5 ครั้งแรกที่โรงพยาบาล นานครั้งละ 1-1½ ชั่วโมง กิจกรรมประกอบด้วยทำให้ความรู้เป็นรายบุคคลเรื่องโรคอาการและอาการแสดง แนวทางการรักษา พฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วย และการจัดการตนเองทั้ง 6 ขั้นตอนคือ 1) การเลือกเป้าหมาย 2) การรวบรวมข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล 4) การตัดสินใจ 5) การลงมือปฏิบัติ 6) การประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ และอีก 3 ครั้งเป็นการโทรศัพท์ติดตามในสัปดาห์ที่ 1, 3 และ 5 สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 20-25 นาที หลังจากนั้นประเมินพฤติกรรมสุขภาพและอาการเจ็บอกครั้งที่ 2 ในสัปดาห์ที่ 12 สำหรับกลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติจากพยาบาลประจำแผนกผู้ป่วยใน ได้แก่ ความรู้เรื่องโรค การปฏิบัติที่เหมาะสม การรับประทานยา เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ข้อมูลส่วนบุคคลใช้สถิติเชิงพรรณนา และเปรียบเทียบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างพบว่าทั้งสองกลุ่มมีคุณลักษณะไม่แตกต่างกัน ทดสอบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยใช้สถิติทดสอบทีที่เป็นอิสระต่อกัน ทดสอบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมสุขภาพก่อนและหลังได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเองโดยใช้สถิติทดสอบทีที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ส่วนอาการเจ็บอกในด้านสัดส่วนความถี่ของการเกิดอาการเจ็บอก สัดส่วนระยะเวลาการเกิดอาการเจ็บอก และสัดส่วนการจัดการกับอาการเจ็บอกของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยใช้สถิติทดสอบไคสแควร์ ทดสอบความรุนแรงของอาการเจ็บอกของกลุ่มควบคุมและ

กลุ่มทดลองโดยใช้สถิติทดสอบแมนวิทนียู และทดสอบสัดส่วนความถี่ของการเกิดอาการเจ็บอก สัดส่วนระยะเวลาการเกิดอาการเจ็บอก และสัดส่วนการจัดการกับอาการเจ็บอกก่อนและหลังได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเองโดยใช้สถิติทดสอบแมคนีมาร์ทดสอบความรุนแรงของอาการเจ็บอก ก่อนและหลังได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเองโดยใช้สถิติทดสอบวิลคอกซันจับคู่เครื่องหมาย ตำแหน่ง

ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนพฤติกรรมสุขภาพในผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายที่ได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเองสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. คะแนนพฤติกรรมสุขภาพในผู้ป่วยที่เป็น โรคกล้ามเนื้อหัวใจตายหลังได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเองสูงกว่าก่อนได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. อาการเจ็บอกในด้านสัดส่วนความถี่ของการเกิดอาการเจ็บอก สัดส่วนระยะเวลาการเกิดอาการเจ็บอก และสัดส่วนการจัดการกับอาการเจ็บอกในผู้ป่วยที่เป็น โรคกล้ามเนื้อหัวใจตายไม่มีแตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติส่วนอาการเจ็บอกด้านความรุนแรงของอาการเจ็บอกในผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. อาการเจ็บอกในด้านสัดส่วนความถี่ของการเกิดอาการเจ็บอก สัดส่วนระยะเวลาการเกิดอาการเจ็บอก และสัดส่วนการจัดการกับอาการเจ็บอกในผู้ป่วยที่เป็น โรคกล้ามเนื้อหัวใจตายหลังและก่อนได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเองไม่แตกต่างกันส่วนอาการเจ็บอกด้านความรุนแรงของอาการเจ็บอกในผู้ป่วยที่เป็น โรคกล้ามเนื้อหัวใจตายหลังได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเองต่ำกว่าก่อนได้รับการส่งเสริมการจัดการตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านปฏิบัติการพยาบาลควรนำการส่งเสริมการจัดการตนเองไปประยุกต์เข้ากับกิจกรรมการพยาบาลที่มีในหน่วยงาน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ป่วยที่เป็น โรคกล้ามเนื้อหัวใจตายมีการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสมกับความเจ็บป่วยของตนเองได้
2. ด้านการศึกษาพยาบาล ควรนำเสนอผลงานการวิจัยแก่พยาบาล เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันและเป็นการนำความรู้ทางการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติการพยาบาล

3. ด้านการวิจัยได้ข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยต่อเนื่องในผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย และกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาในระยะยาวเพื่อติดตามความคงอยู่ของพฤติกรรมสุขภาพและผลการลดอาการเจ็บอกในผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลอาการเจ็บอกโดยเฉพาะการประเมินระยะเวลาการเกิดอาการเจ็บอกที่ให้กลุ่มตัวอย่างนึกย้อนกลับไปใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา อาจเกิดความคลาดเคลื่อนของการประเมินได้ ดังนั้นควรใช้เครื่องมือวิจัยที่ประเมินอาการเจ็บอกในลักษณะการบันทึกเป็นรายวันหรือบันทึกเมื่อเกิดอาการ
3. ควรทำการศึกษาถึงผลของการส่งเสริมการจัดการตนเองของผู้ป่วยที่เป็นโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การกลับเข้ารับการรักษาซ้ำในโรงพยาบาล ความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกาย คุณภาพชีวิต เป็นต้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษานี้มีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีทั้งกลุ่มผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายชนิดที่กล้ามเนื้อหัวใจตายตลอดความหนาของผนังหัวใจและกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะของกล้ามเนื้อหัวใจตายไม่ตลอดความหนาของผนังหัวใจ ซึ่งได้รับการรักษาที่แตกต่างกัน อาจส่งผลต่ออาการเจ็บอกของกลุ่มตัวอย่างภายหลังได้รับการรักษาที่แตกต่างกันได้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรแยกศึกษาเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง